juli 2016

GPM22

GREENPEACE

Esperanza in actie: kritische blik op tonijn

Provincies waaien alle kanten op

Elektrische auto's: uw bron van energie

'Eerst een molen afbreken voordat er een nieuwe mag worden gebouwd. Dat is toch absurd?'

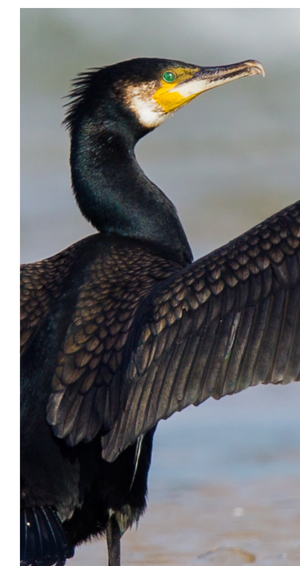
‘Onze bewoners willen graag méér windmolens’

Wouter Tillemans (46)

Wouter Tillemans is voorzitter van de succesvolle Coöperatie Windenergie Waterland. Hij is blij met de Greenpeace-campagne voor windenergie. ‘De provincie Noord-Holland kan nog wel een flinke zet in de goede richting gebruiken. Onze bewoners willen graag méér windmolens, maar de provincie houdt dat consequent tegen.’ Voor Wouter, in het dagelijks leven manager in de IT-sector, is de keuze voor een windcoöperatie logisch. ‘Als je nou vindt dat kernenergie en kolenstroom geen goed idee zijn en je kunt daar zelf iets aan veranderen - dan moet je dat doen, vind ik. We moeten onze verantwoordelijkheid nemen. Ook als je windmolens minder mooi vindt.’

Lees verder
pag 6 >

GPM22

Kort

Milieunieuws en -tips in een flits

ONTSPULLEN VOOR HET GOEDE DOEL

Opruimen, ontspullen, delen of hoe je het ook wilt noemen: het is hartstikke hip om overbodige dingen weg te doen. Dat geeft ruimte in huis en hoofd. En hoe mooi is het als u daarmee ook nog eens uw favoriete goede doel ondersteunt? Dat kan sinds kort via stichting goedomtedelen.nl, een soort milieuvriendelijke Marktplaats waar u geen bont en auto's zult vinden en waar de commerciële advertenties ontbreken. Ook krijgt u op goedomtedelen.nl wél de garantie dat wat u koopt overeenkomt met wat u ontvangt. Een pak pannenkoekenmix in de brievenbus krijgen, in plaats van een iPhone: dat kan dus niet, omdat de aankoop via de stichting loopt. De verkoper ontvangt pas het geld als de koper tevreden is. Maar het allergrootste pluspunt is toch wel dat een deel van de opbrengst naar een goed doel gaat dat u als verkoper bepaalt. Zo dragen uw spullen twee keer bij aan een betere wereld.

MYSTERYLAND KRIJGT GREEN TEAMS

Mysteryland is een van de duurzaamste festivals van de wereld. Samen met Greenpeace doet de organisatie er dit jaar nog een schepje bovenop. Op 27 en 28 augustus zorgen Greenpeace-vrijwilligers ervoor dat het camping- en festivalterrein schoon blijft en het afval netjes gescheiden wordt. Wie op camping 'Holy Ground' overnacht, komt onze Green Teams gegarandeerd tegen. Campinggasten kunnen ook genieten van heerlijke biologische ontbijtjes en gebruikmaken van Kartents: kartonnen recyclebare wegwerptenten. Zo laten we zo'n 100.000 mensen uit de hele wereld zien dat je met een beetje inzet de planeet een stuk mooier maakt!

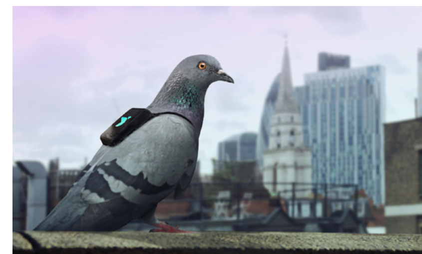
PS Als opwarmertje geven we de komende maanden mooie festivalprijzen weg. Kijk op greenpeace.nl/mysteryland.

OPROEP: GEBRUIK UW INVLOED

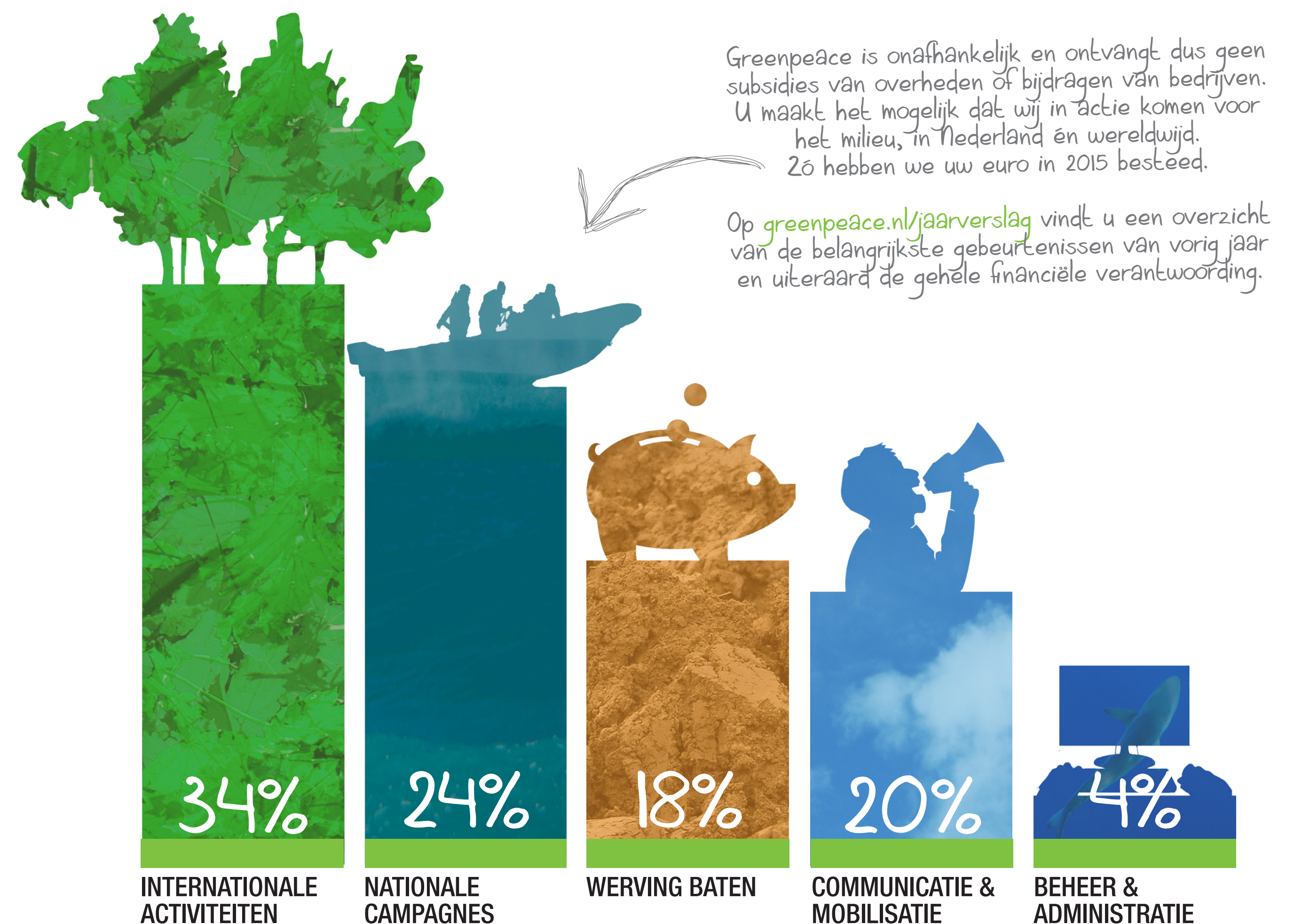
Ongeveer 20.000 Greenpeace-donateurs zijn lid van een politieke partij. Bent u daar een van? Kom dan **8 september om 19:00 uur** naar het Greenpeace-kantoor in Amsterdam! Faiza Oulahsen, campagneleider schone energie: 'In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017 schrijven de partijen op dit moment hun verkiezingsprogramma's. Voor het milieu is het enorm belangrijk dat punten als schone energie en TTIP daar goed in staan. Daarom komen we graag in contact met partijleden. Of u actief of passief lid bent, maakt niet uit: u kunt invloed uitoefenen op het verkiezingsprogramma van uw partij. Hoe? Daarover hoop ik met u op 8 september van gedachten te wisselen. Aanmelden kan door een mailtje te sturen naar mijn collega pelle.berting@greenpeace.org. **Tot 8 september!**'

INSPIRATIE VOOR INNOVATIE

Wat kunnen we leren van kunstenaars, techneuten, of andere mensen die rare en vernieuwende dingen verzinnen? Dat vroegen Greenpeace-techies Marleen van Zanten en Berit Soolsma zich af. Nieuwe ideeën, een onverwachte invalshoek: Greenpeace is gewend om buiten de lijntjes te kleuren. Soms moet je even helemaal uit je (milieu)wereld durven stappen om inspiratie op te doen voor acties en campagnes. Marleen en Berit besloten daarom een digitaal platform te starten.
U leest er bijvoorbeeld over de Pigeon Air Patrol: luchtkwaliteitsmetingen uitgevoerd door stadsduiven in Londen. Maar ook over een klein apparaatje dat Marleen zelf graag wil gebruiken tijdens Greenpeace-acties, omdat ze daarmee hangend aan een kolencentrale alles kan filmen. De twee nodigen iedereen uit om bij te dragen aan dit platform: 'Stel vragen, reageer, start een discussie!'
Nieuwsgierig? Neem snel een kijkje op innovation.greenpeace.org.

DE WINDREVOLUTIE KOMT ERAAN!

In Waterland draaien al sinds de jaren 90 drie windmolens dankzij een enthousiaste vriendenclub. Bewoners en gemeente steunen de windcoöperatie van harte. Voorzitter Wouter Tillemans vertelt hoe je dat, ondanks tegenwerking van de provincie, voor elkaar krijgt: een lokaal windenergieproject succesvol maken én houden.
>

© Greenpeace | Michel Schnater

Wie regelmatig op de fiets zit, weet hoe hard het in Nederland kan waaien. Dat geldt zeker voor de strekdam in het IJsselmeer, waarop de windmolens van Coöperatie Windenergie Waterland (CWW) vrolijk staan te draaien. 'Een goede locatie voor je molens is cruciaal', zegt Wouter. 'Wij hebben hier een toplocatie. Onze molens leveren stroom voor zo'n 3.000 huishoudens.' Maar ook een iets minder goede plek levert al snel rendement op. 'Als je ze tenminste niet plaatst tussen de flats of achter een bos', lacht hij.

WIND GENOEG, MAAR MAG HET OOK?

Hoe logisch dat ook is, het is niet altijd eenvoudig om een goede locatie te vinden die ook nog gebruikt mág worden. Regelgeving is een van de belangrijkste spelbrekers voor gemeenten of coöperaties met windplannen. Wouter adviseert dan ook: begin met je eigen haalbaarheidsonderzoek. Hoe staan provincie en gemeente tegenover windenergie? Hoe kansrijk is je plan? 'Later in het hele proces heb je nog meer onderzoek nodig, om mensen en politieke partijen te overtuigen. Maar voor die onderzoeken kun je beter professionals inschakelen.'

Het kabaal waarmee sommige mensen zich verzetten tegen de komst van windmolens verhult dat de meeste Nederlanders vóór zijn. Ruim driekwart wil juist meer windmolens in ons land. Uit onderzoek blijkt dat mensen die op minder dan 5 km van een molen wonen, bovengemiddeld positief zijn over duurzame energie. 'Dat geluid hoor je vaak niet. Daarom zeg ik altijd tegen voorstanders: ga naar die inspraakavonden over windmolens. Anders hoort de gemeenteraad alleen de argumenten van de tegenstanders. Die komen namelijk wél.'

ZORG VOOR EEN HELDER, EERLIJK VERHAAL

Waterland kent voornamelijk windenthousiastelingen. Dat komt niet alleen doordat er al sinds 1992 molens staan. Toen CWW in 2011 de molens wilde vervangen door moderne exemplaren van 70 meter hoog met wieken van 35 meter lengte, moesten de coöperatieleden opnieuw steun verwerven. Maar ze hadden geleerd van hun eigen geschiedenis en van de ervaringen van andere windcoöperaties. 'We wisten: alles draait om communicatie. Windenergie is ingewikkeld. Voor de bewoners, maar ook voor de meeste gemeenteraadsleden. Dus moet je zorgen voor een helder en transparant verhaal. Waarom is windenergie in onze gemeente een goed idee? Vertel dat niet in een open brief van vijf kantjes, maar vertaal je argumenten in duidelijke statements. En ga praten, veel praten met sleutelfiguren en politieke partijen. Neem de bezwaren serieus. Wat speelt er, hoe kun je twijfelaars overtuigen?'

VOGELTJES IN DE WIEKEN?

'Een voorbeeld: hier in de omgeving is vogelsterfte door windmolens een veelgehoord argument tégen. Als antwoord hierop kwamen we niet met een dik rapport, maar maakten het heel concreet: in de twintig jaar dat onze molens hier staan, hebben we drie dode vogeltjes gevonden. We wisten ook dat Waterland lager scoorde op de duurzaamheidsmeter voor gemeenten dan ze wilde. Dus berekenden we precies hoeveel punten stijging onze windmolens zouden opleveren.' Bewoners en gemeente raakten overtuigd. Nu CWW een extra molen wil plaatsen en de provincie dat tegenhoudt, komen ze zelfs in actie: bewoners zijn een petitie gestart voor méér windmolens in Waterland. 'En onze wethouder doet enorm zijn best de provincie om te turnen. Maar de gedeputeerde reageert niet eens op zijn verzoek om een gesprek.'

PROVINCIE ALS SPELBREKER

'Probleem is dat elke provincie zijn eigen regels bedenkt, bovenop die van het Rijk. Hoe dat uitpakt, kan zomaar afhankelijk zijn van de persoonlijke smaak van de verantwoordelijke gedeputeerde. In Noord-Holland moet je zes windmolens strak op een rijtje zetten, in Groningen willen ze juist een clusteropstelling. Wat is mooi, wat past in het landschap? Dat verschilt per locatie. De provincie bepaalt in welk 'zoekgebied' er windmolens kunnen komen. Vreemd genoeg valt Waterland niet binnen het Noord-Hollandse plaatje, hoewel we al twee goed draaiende molens hebben en er ruimte is voor uitbreiding.'

Het Rijk verdeelt de duurzame energiedoelstellingen over de provincies. Maar de provincie Noord-Holland wil geen stap verder gaan dan deze verplichte doelstelling. Wouter: 'Net als Greenpeace vinden wij dat de provincie meer kan en moet doen, en roepen de rijksoverheid op dit van Noord-Holland te eisen.' Zeker nu de wereld eind vorig jaar in Parijs heeft afgesproken dat de wereldtemperatuur niet meer dan 1,5 °C mag stijgen, moeten we elke kans aangrijpen om van fossiele energie af te komen, vindt Greenpeace. Maar Noord-Holland wil geen molen te veel plaatsen. 'Sterker nog: als wij een extra molen willen, >

> moeten er elders in de provincie twee verdwijnen. We moeten dan iemand vinden die tegen betaling zijn molens wil afbreken. Dat is toch absurd?'

BEWONERS PROFITEREN MEE

Aan lokaal draagvlak ligt het niet in Waterland. Dat komt ook doordat de inkomsten ten goede komen aan de hele gemeenschap. 'In Nederland brengen we heel veel geld naar grote energiebedrijven die daarmee kolenstroom produceren. Dat geld kun je beter in je eigen windmolens stoppen en zelf profiteren van de stroom én de financiële opbrengst.' In Waterland heeft de coöperatie daarvoor een onafhankelijke stichting opgericht, Stichting Duurzaam Waterland. Die geeft subsidie aan lokale duurzame energie-initiatieven, zoals warmteterugwinning bij een school in Volendam.

'Wat we vooral willen is drempels wegnemen die duurzame energie in de weg staan. De school wilde wel, maar vond het financiële risico te groot. Nu is de installatie er toch gekomen.' Vanuit dezelfde gedachte steunt de stichting ook beginnende windcoöperaties met een goed plan. 'Daarnaast hebben we een potje waaruit we gemeenschapszaken financieren die niets met duurzame energie te maken hebben. Het operakoor bijvoorbeeld, of de bridgeclub. Zo vergroten we het draagvlak én het aantal duurzame energieprojecten.'

DE ENERGIETOEKOMST IS LOKAAL

Of je nu het Energie[r]evolutiescenario van Greenpeace neemt of de toekomstplannen van Shell: windenergie speelt de hoofdrol in een duurzame energievoorziening. Gelukkig gaan de ontwikkelingen in de windsector razendsnel. Windturbines worden steeds efficiënter. Wouter: 'Onze nieuwe molens leveren tien keer zoveel energie als de vorige exemplaren. En de hele sector is in ontwikkeling. Goede windturbinebouwers gaan tegenwoordig net zo makkelijk in zee met een windcoöperatie als met een gemeente. Ze willen ook best meefinancieren, in ruil voor een stukje van de opbrengst. Energieopwekking voor burgers en door burgers heeft de toekomst. Of, zoals we hier zeggen: de windmolens zijn van Waterland en voor Waterland.'

ONMISBARE WIND

Windenergie is onmisbaar in de strijd tegen klimaatverandering. Een (standaard) windmolen levert evenveel energie als 30.000 zonnepanelen. Dankzij de wind kunnen alle kolencentrales dicht en kan heel Nederland draaien op 100 procent duurzame energie (ook uit zon en aardwarmte) uit eigen land. Wist u dat energie uit wind een van de goedkoopste bronnen van schone energie is? Windmolens nemen de minste ruimte in en wekken relatief heel veel stroom op.

In Nederland komt een belangrijk deel van de windstroom straks van windparken op zee. Maar ook windmolens op land zijn heel hard nodig. Daarom is het ook zo goed dat steeds meer burgers en gemeenten zich actief inzetten voor windenergie in hun eigen omgeving. Ga door, het kán, zegt Wouter Tillemans. Maar zorg wel voor een gedegen basis. En een lange adem. Wat helpt: uit ervaring blijkt dat lokale tegenstanders vaak voorstanders worden als de molens eenmaal draaien. Zeker als ze kunnen meeprofiteren van de opgewekte windenergie.

ZELF AAN DE SLAG

Meer weten over windcoöperaties of er zelf een oprichten? ODE Decentraal biedt informatie en advies: duurzameenergie.org. Greenpeace helpt gemeenten die windenergie overwegen met een informatieve brochure en masterclasses. Wilt u daar meer over weten? Bel dan 0800-422 33 44.

De drijvende krachten achter Coöperatie Windenergie Waterland

DE TOEKOMST IS OOK VAN MIJ

De aarde is ook van mij

Bob Dofferhoff (44) is echtgenoot, vriend, oom en vader van drie jonge kinderen. Ondanks zijn drukke bestaan nam hij de tijd om na te denken over het leven na zijn dood: 'Mensen worden vaak gedreven door hebzucht en daarbij is het milieu van ondergeschikt belang. Het grijpt me altijd aan als natuur verstoord of vernietigd wordt. Het liefst spring ik er dan voor. Dat is precies wat Greenpeace doet en uit mijn naam zal blijven doen. Ook als ik er niet meer ben.'

Het kunstobject waar Bob voor gefotografeerd is, is een eerbetoon aan de 563 mensen die Greenpeace in de afgelopen dertig jaar in hun testament hebben opgenomen. Van elke zeven Greenpeace-campagnes is er één te danken aan de nalatenschappen van mensen als Bob. Het kunstwerk is een inspiratiebron voor iedereen die stilstaat bij de vraag: hoe zal de wereld eruit zien als ik er niet meer ben?

Heeft u vragen over nalaten? Dan kunt u telefonisch contact opnemen met relatiebeheerder Jos Willems: 020 – 524 95 59 of kijk op greenpeace.nl/nalaten.

Top!

Ze worden er geboren, bouwen er elke dag opnieuw een nest, vinden er hun eten: orang-oetans brengen zo'n 90 procent van hun leven in de boomtoppen door. Slingerend tussen de takken verplaatsen ze zich door de laatste regenwouden van Borneo en Sumatra. Maar hun leefgebied wordt stelselmatig verwoest voor de aanleg van oliepalmplantages. Daar betrapten we onlangs opnieuw palmoliegigant IOI op, ondanks mooie beloftes om niet te ontbossen. Greenpeace vraagt daarom de klanten van IOI om de contracten met deze regenwoudverwoester te verbreken. Onder andere Kellogg's gaf al gehoor en kiest nu voor duurzame palmolie.

DAGBOEK VAN EEN KAPITEIN

Peter Willcox is al meer dan dertig jaar milieuactivist. Hij zag hoe 'zijn' *Rainbow Warrior* werd opgeblazen en zat als één van de Arctic 30 gevangen in Rusland. Speciaal voor u een fragment uit zijn net verschenen boek.
>

UIT: 'GREENPEACE CAPTAIN'
In de haven van Sète in Frankrijk komt Willcox met de *Rainbow Warrior* in actie tegen een schip beladen met bloedhout: illegaal gekapt hardhout waarmee de burgeroorlogen in Liberia en Sierra Leone werden gefinancierd.

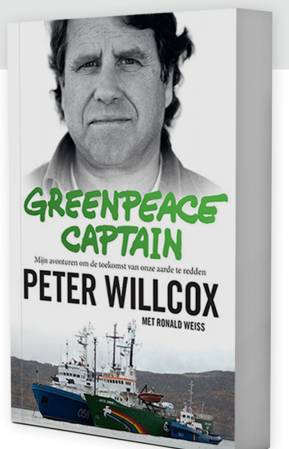
Om vier uur 's morgens lieten we stilletjes de opblaasboten te water. Het is best lastig om dat in het donker te doen, maar dat hadden we nu juist zo hard geoefend. Toen alle vijf boten te water waren, bewogen ze zich als een geheel naar het vrachtschip. Toen ze ongeveer halverwege waren, kwam de radio krakend tot leven; de Agia Irene meldde dat het langer zou duren voor ze klaar waren om de loods aan boord te nemen. O, nee! Ze hadden ons door! Ik wilde ons eskader net terugroepen toen de stem op de radio zei dat de motor niet wilde starten. Dat was een gelukje voor ons. Of ze nu waren afgeleid door motorproblemen of geen idee hadden hoe Greenpeace te werk gaat, wij konden ze verrassen.

Twee activisten klommen in de mast en de laadbomen van de Agia Irene en hingen een groot spandoek op met de tekst: 'Save the Ancient Rainforests' ('Red de regenwouden'). Een ander team stak een grote ijzeren staaf door de ankerketting. De ijzeren staaf was vermoedelijk niet dik genoeg om de bemanning ervan te weerhouden het anker te lichten, hun lieren zijn namelijk heel krachtig, maar het maakte wel duidelijk dat we niet wilden dat ze het anker zouden lichten. De ijzeren staaf kon ook snel en gemakkelijk verwijderd worden voor het geval de Agia Irene zich om veiligheidsredenen snel moest verplaatsen: als er brand aan boord was bijvoorbeeld, of als er storm op komst was. Weer een ander team bezette de loodsladder. De bemanning van de Agia Irene zag het allemaal behoorlijk rustig aan en de enteractie was soepel en volgens plan verlopen. Toen iedereen eenmaal op zijn plek was, wisten we dat het schip moest wachten op de politie om ons te verwijderen voor ze konden gaan varen. We lichtten het anker van de *Rainbow Warrior* en begonnen het andere schip te omcirkelen. We namen foto's van de actieteams met het spandoek en de tonnen illegaal gekapt hout aan dek. De activisten hadden rode verf over het hout gegoten om aan te geven dat het bloedhout was. De beelden werden vervolgens gedigitaliseerd en naar onze pr-mensen gestuurd. De adrenalinerush van het enteren was uitgewerkt en we waren nu in de 'sit-in'-fase, die altijd ietwat teleurstellend is. Het was februari, koud en nat, en de activisten op het schip hadden het zwaar...

Het complete hoofdstuk lezen? Kijk op greenpeace.nl/gpm22/verhaal.

WINNEN OF KORTING

Stuur vóór 10 juli 2016 een e-mail naar redactie@greenpeace.nl en maak kans op één van de tien gesigneerde boeken. Alleen de winnaars ontvangen bericht. Niet gewonnen? Als donateur betaalt u tot 31 augustus 2016 via boekenwereld.com/greenpeace slechts € 15 i.p.v. € 19,99. En dan krijgt u het boek ook nog gratis thuisbezorgd.

BAKEN VAN HOOP

SAMEN KUNNEN WE HET KWETSBARE ONDERWATERLEVEN BESCHERMEN. SMS DAAROM NU 'OCEAAN' NAAR 4333 EN DONEER € 3.

OP PAGINA 16 LEEST U HOE WE VOOR DE OCEANEN IN ACTIE KOMEN.

ELEKTRISCH RIJDEN: DE MOTOR VOOR GROENE ENERGIE

Verkeer en vervoer zijn in Nederland verantwoordelijk voor 20 procent van de totale CO_2-uitstoot. Groener transport kan onze uitstoot dus behoorlijk omlaag brengen. Wist u dat elektrische auto's nóg een belangrijke rol spelen in de omslag naar schone energie? Als energieopslag!
>

Vraag je Joris Wijnhoven, campagneleider klimaat en energie voor Greenpeace, wat de duurzaamste manier is om van A naar B te komen, dan antwoordt hij: te voet of per fiets. Voor lange afstanden is het openbaar vervoer nog steeds de groenste keuze. Zelf rijdt Joris geen auto: 'Ik heb niet eens een rijbewijs.' Dat maakt zijn enthousiasme over de ontwikkelingen in de elektrische auto-industrie niet minder groot. 'We hoeven auto's niet compleet uit te bannen. In 2050 rijden volgens ons Energie[r]evolutiescenario nog 8 miljoen auto's rond in Nederland. Maar dan wel emissievrij.'

NEDERLAND AAN KOP

In Europa loopt Nederland samen met Noorwegen voorop in de introductie van elektrisch rijden. In 2015 reden hier zo'n 90.000 elektrische auto's rond, waarvan 10.000 volledig elektrisch, twee keer zoveel als het jaar daarvoor. Die koppositie hebben we volgens Joris te danken aan drie factoren: 'In Nederland rijden we vooral korte afstanden en hebben we geen dwarsliggende auto-industrie, zoals in Duitsland, Frankrijk en Italië. Tot slot zijn er, mede dankzij onze invloed op het Energieakkoord, gewoon goede afspraken over gemaakt: in 2050 moeten alle personenauto's in Nederland CO_2-neutraal rijden.'

Volgens het Energieakkoord moeten in 2020 200.000 elektrische auto's op de Nederlandse wegen rondrijden, zo'n 2,5 procent van het totale aantal auto's. In 2025 moeten dat er al een miljoen zijn. Dat streven leek bij de ondertekening nog erg ambitieus, maar als de huidige stijging doorzet is het goed haalbaar. Dat is mooi, want de verkeerssector heeft nog een inhaalslag te maken, volgens Joris. 'Ondanks alle innovatie is de CO_2-uitstoot door personenverkeer in de afgelopen decennia nauwelijks verminderd.'

VEHICLE-TO-GRID: DE AUTO ALS BATTERIJ VOOR DE WIJK

Als de explosieve groei van elektrisch verkeer doorzet, kan dat niet alleen de CO_2-uitstoot van personenverkeer flink verminderen. Wanneer het netwerk van elektrische auto's slim wordt ingezet, worden onze heilige koeien belangrijke opslagpunten voor groene energie. Dat lost een bekend probleem van schone energie op: de schommelende beschikbaarheid. Op een zonnige middag met flink veel wind wordt meer groene stroom opgewekt dan we op dat moment nodig hebben. De pieken in energiegebruik liggen juist in de ochtend en de avond. Als we ook in die piekmomenten onafhankelijk willen zijn van fossiele energiebronnen, moeten we het energieoverschot van zo'n zonnige, winderige middag kunnen opslaan. Dat kan in elektrische auto's.

Hoe werkt dit? Auto's staan gemiddeld 95 procent van de dag stil, bijvoorbeeld tijdens werktijd. Als we ze in die tijd via slimme laadpalen aan het (lokale of regionale) elektriciteitsnetwerk koppelen, kan de energie die nog in de accu zit terugvloeien naar het net. Zo kan die ergens anders gebruikt worden. Of de lege accu kan tijdelijk overtollige zonne- en windenergie opslaan: via de laadpaal worden ze bijvoorbeeld gekoppeld aan zonnepanelen op de daken van omliggende gebouwen.

Met dit *Vehicle-to-Grid*-systeem kan het wagenpark dat rond een gemiddeld kantoor geparkeerd staat de groene stroom voor de printer en de koffieautomaat leveren. Ook op een bewolkte, windstille dag. Bang voor een lege accu hoeven we niet te zijn. Apps waarmee je als bestuurder aangeeft hoe laat je weer op pad gaat, zijn al op de markt; de accu laadt dan op tijd weer op. *Vehicle-to-Grid* is geen science fiction: de eerste kleine energienetwerken, waarbij elektrische auto's duurzaam opgewekte stroom opslaan, bestaan al in onder meer Amsterdam en Utrecht.

DE STEKKER IS NIET ZALIGMAKEND

Om de groei van het elektrisch rijden op gang te houden, moeten we hierin volgens Joris blijven investeren. 'De hoge prijs van de auto's maakt elektrisch rijden nu nog iets voor de elite. Vooral de accu is duur, maar ik verwacht dat die snel goedkoper en beter wordt. Het oplaadnetwerk moet ook de ruimte blijven krijgen om te ontwikkelen: meer palen en palen die sneller opladen. Daarnaast moeten we kritisch blijven kijken naar de uitstootnormen die we fabrikanten opleggen.'

Gaan we het klimaat redden als we allemaal overstappen op elektrisch rijden? Dat niet, maar het draagt zeker bij. Volgens het Energie[r]evolutiescenario moeten we óók minder kilometers maken en bijvoorbeeld vliegverkeer vervangen door *lightrail*: snel en licht vervoer per spoor. Voor grotere auto's en bedrijfsauto's zal ook waterstof als energiedrager nodig zijn - voorwaarde is wel dat de waterstof is gemaakt met schone energie. Als we voldoende investeren in deze ontwikkelingen, kan alle verkeer in Nederland volgens de laatste berekeningen van het Energie[r]evolutiescenario in 2050 al fossielvrij zijn.

ELEKTRISCH RIJDEN IN DE PRAKTIJK
Wilmar Harpe probeerde twee weken een elektrische auto uit. Sander van Haasteren caterde voor Milieudefensie de fietstocht naar de Klimaattop vanuit een elektrische bestelbus. Lees hun rijervaringen op gpmagazine.nl/elektrischrijden.nl.

LOKVLOTVISSEN MET DE *ESPERANZA*

Er staat een regenboog aan de hemel als de *Esperanza* de haven van Diego Suárez (Madagaskar) uitvaart, met aan boord *GPM*-redacteur Hiekelien van den Herik. Greenpeace is op weg naar de Indische Oceaan om de vernietigende vismethoden achter Thai Unions bliktonijn te onthullen.
>

'Ik verruil vier weken lang mijn bureau in Amsterdam voor een plek aan boord van de *Esperanza*. Samen met fotograaf Will, cameraman Fionn en persmanager Arin zal ik via media, blogs en de onmisbare social media dagelijks verhalen vertellen. Het is mijn eerste zeereis voor Greenpeace, dus ook een test van mijn zeebenen.

Aan boord wacht ons een warm welkom en een kennismaking met de scheepsregels en -routine. De bemanning komt uit de hele wereld: Korea, Zuid-Afrika, Curaçao, Frankrijk, Canada...

De internationale samenstelling is een goede afspiegeling van Greenpeace én van het mondiale probleem dat we gaan aanpakken.

HET GROOTSTE TONIJNBEDRIJF TER WERELD

De kans is groot dat u ooit een product van Thai Union in handen heeft gehad. In Nederland of Engeland onder de naam John West, of als blikje Petit Navire op de camping in Frankrijk. Een op de vijf verkochte blikjes tonijn ter wereld komt uit de fabrieken van Thai Union Group. Met zo'n marktaandeel heeft het bedrijf een enorme invloed op de manier waarop tonijn gevangen wordt. Een verantwoordelijkheid die het bedrijf tot nu toe weigert te nemen.

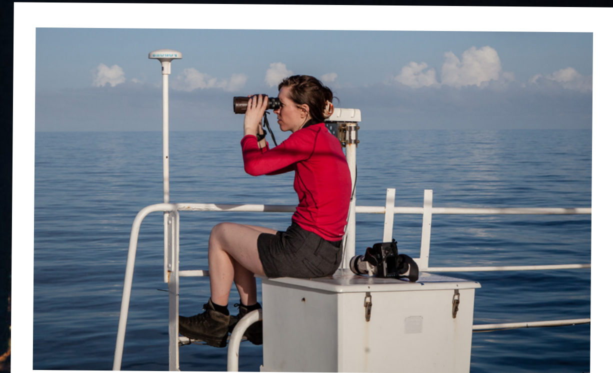
In plaats daarvan doet Thai Union zaken met industriële vissers die de tonijnstanden nog zwaarder onder druk zetten door hun destructieve vismethoden. Greenpeace en media als de New York Times onthulden bovendien dat Thaise vissersvloten die aan Thai Union leveren, de mensenrechten van hun medewerkers op schandalige wijze schenden. Nu gaan we de schade opnemen die Europese vloten voor onze budgettonijn aanrichten.

DE SPEURTOCHT BEGINT

Een van de grote problemen op de Indische Oceaan is de massale inzet van tonijnlokvlotten. Tijdens deze reis willen we zoveel mogelijk lokvlotten vinden, documenteren en opruimen. Van zonsopkomst tot zonsondergang staan er daarom drie mensen op het hoogste dek op de uitkijk. Iedereen wordt ingeroosterd, dus ook ik speur elke dag een paar uur met een verrekijker de zee af. Dankzij klokkenluiders uit de industrie weten we waarnaar we moeten zoeken: een paar drijvende boeien zo groot als een voetbal en een al even klein gps-baken. Het lijkt een onmogelijke taak, zeker als de zee een beetje onstuimig wordt. Maar aan het einde van de eerste dag is het raak! We laten de rubberboot te water: het actieteam is onderweg.

> 'Dankzij klokkenluiders uit de industrie weten we waarnaar we moeten zoeken '

Het idee van lokvlotten of Fish Aggregating Devices (FADs) is even simpel als oud. Vissen voelen zich aangetrokken tot drijvende objecten. Al honderden jaren gooien vissers daarom palmbladeren of boomstammen in het water om vissen te lokken en uit het water te hengelen. Tegenwoordig zijn lokvlotten meestal van plastic. Als ik het eerste vlot zie, kan ik me moeilijk voorstellen dat zo'n hoopje afval zoveel problemen kan veroorzaken. Pas als de vlotten aan boord zich opstapelen, wordt de omvang ervan duidelijk.

Hiekelien van den Herik speurt naar lokvlotten

LOKVLOTTEN: SCHADELIJK EENVOUDIG

De industriële tonijnvisserij zet de lokvlotmethode sinds de jaren 90 massaal in. Alleen al in de Indische Oceaan dumpten Europese vissersschepen in 2013 10.000 tot 14.000 lokvlotten (ruwe schattingen, want regelgeving en transparantie ontbreken). Vissers hangen een baken aan de lokvlotten dat de gps-locatie doorgeeft. De modernste bakens geven zelfs aan of er al vis onder het vlot zit. Vervolgens vaart het vissersschip naar het gebied, trekt er een kilometerslang ringnet omheen en sluit het net aan de onderkant. Zo wordt elke vorm van leven rond het lokvlot gevangen.

De Spaanse en Franse vloten op de Indische Oceaan vissen weliswaar op de gestreepte tonijn (skipjack), een van de weinige tonijnsoorten die nog niet onder druk staat, maar jonge geelvin- en grootoogtonijn trekt graag op met skipjackscholen. Zo belanden ook deze bedreigde tonijnsoorten in de netten, net als veel ander zeeleven dat vervolgens een zinloze dood sterft. Wetenschappers schatten dat jaarlijks meer dan 100.000 ton tonijn, haaien en andere vissen dood overboord gegooid wordt. In Madagaskar, het zesde armste land ter wereld, vertellen vissers hoe hun vangst in de afgelopen jaren steeds kleiner werd. De lokale vismarkt is ingestort, door industriële vissers die een deel van hun massale bijvangst tegen dumpprijzen verkopen.

DIT IS DE LINK MET THAI UNION

Bij elk lokvlot noteren we de coördinaten, documenteren het zeeleven dat we aantreffen en brengen het plastic gevaarte aan boord, waar we het ontmantelen. Op het gps-baken staat de eigenaar vermeld. Met vrijwilligers in Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland maakten we een lijst van schepen die aan Thai Union leveren. Zo weten we snel of het lokvlot voor Thai Union-tonijn wordt gebruikt.
>

© Will Rose | Greenpeace

> Op een nacht ontdekken we een lichtbundel aan de horizon. Een schip ligt midden op zee voor anker. De volgende ochtend zien we dat er zo'n tachtig lampen aan de buitenzijde zijn gemonteerd. Zo fungeert het schip zelf als een gigantisch lokvlot. Op het dek liggen stapels nieuwe lokvlotten en bakens. Ook dit megalokvlot blijkt verbonden aan leveranciers van Thai Union. Twee weken later komen we in actie, met spandoeken en ecoverf om de lichten te blinderen. Niet helemaal toevallig vergadert op hetzelfde moment de tonijncommissie van de Indische Oceaan over maatregelen tegen het omstreden vissen met licht. En ze besluit tot een verbod!

VOOR EEN TOEKOMST VOL TONIJN

Vanaf de *Esperanza* verspreiden we onze foto's, video's en verhalen. Ook de journalisten die meereizen, doen verslag. Al in de tweede week zien we effect: supermarktketen Walmart ligt onder vuur in de VS en de Britse supermarktketen Tesco dreigt John West van zijn schappen te verbannen als het merk niet voor duurzame vis kiest. Zo groeien de speldenprikken van 33 gedreven bemanningsleden uit tot een succesvolle campagne, met druk vanuit burgers, bedrijven en de politiek.

Ook in Nederland roepen we, samen met duizenden supporters, John West en Thai Union op onze oceanen te beschermen. We willen dat ze zich houden aan hun eerdere belofte om vanaf 2016 over te stappen op duurzaam gevangen vis. Alleen dan zijn ook toekomstige generaties in Madagaskar en op de Franse camping verzekerd van een gezonde tonijnstand in een zee vol leven.'

Greenpeace wil de wereld laten zien wat er ver weg op zee gebeurt. Daarom hebben we onze schepen zo hard nodig en daarom gaan er altijd mensen als Hiekelien mee. Uw donatie maakt dit belangrijke werk mogelijk maar extra giften zijn altijd welkom!

MY *ESPERANZA*

Bouwjaar: 1984 | Lengte: 72,3 meter | Breedte: 14 meter | Maximale snelheid: 14 knopen

De *Esperanza* werd gebouwd als brandblusschip voor de Russische marine. Na grondige verbouwing, kwam ze in 2002 voor het eerst in actie voor Greenpeace, bij de blokkade van een lading fout tropisch hardhout in Amsterdam.

ZELF ACTIEVOEREN IS NU NÓG EENVOUDIGER

START EEN PETITIE OF WORD E-ACTIVIST

Online campagnevoeren is belangrijk voor Greenpeace. Dat vertelde onze social mediaspecialist Bob Overbeeke al in *GPM*21. De kracht van online media ligt natuurlijk in het snel mobiliseren van een massa mensen voor het goede doel. Greenpeace presenteert u daarom trots: Petitiestarter en E-activists. Doet u ook mee?
>

PETITIESTARTER MOBILISEERT LOKALE STEUN

Hoe groen is het stoplicht bij u in de straat? Sinds vorig jaar mogen gemeenten alleen maar duurzame stroom inkopen. Vaak kiezen ze toch voor de goedkoopste kolenstroom, blijkt uit een nieuw rapport van onderzoeksbureau SOMO. Misschien draaien uw tv en smartphone dus wél op groene stroom, maar de lantaarnpalen en het stoplicht in uw buurt niet. Met onze Petitiestarter kunt u zo'n fossiele gemeente een broodnodig groen zetje geven. Naomi Vasquez uit Den Haag is een van de eerste gebruikers: 'Wil je een punt op de gemeentelijke agenda krijgen, dan is lokale steun belangrijk. Petitiestarter vind ik daarvoor het ideale middel: hoe meer handtekeningen, hoe sneller de discussie op gang komt. Nederland loopt flink achter in Europa, we wekken slechts 6 procent energie duurzaam op. Daarom wil ik mijn gemeente helpen vergroenen: de energierevolutie begint ook in mijn buurt!' Ook aan de slag? Ga naar petitiestarter.nl.

Naomi Vasquez

E-ACTIVISTS: GEEN ONTKOMEN MEER AAN

Sinds mei heeft Greenpeace een team van elf E-activists die voor verschillende campagnes in actie kunnen komen. Op 4 juni is het tijd voor de lakmoesproef: samen trekken de vrijwilligers vanachter hun laptops ten strijde tegen bij-onvriendelijke supermarkten. Vooraf hebben ze bedacht met welke boodschap ze via welke kanalen het meest kunnen bereiken. Tegelijkertijd voeren andere vrijwilligers offline actie bij filialen van Albert Heijn, Jumbo en Lidl. E-activist Joeri Westen mailt onder andere alle bestuurders en directieleden van Albert Heijn met de vraag om voor de bijen op te komen. En op Google Maps 'plakt' hij bij alle Albert Heijns in Assen, Groningen en Leeuwarden een protestplaatje uit de bijencampagne. 'Supermarkten vinden het vervelend als consumenten een negatief beeld van ze krijgen. Nu ziet iedereen op Google Maps deze plaatjes: een prima manier om ons punt te maken!' Ook Twitter wordt een succesverhaal. Het team krijgt zoveel retweets dat #reddebij urenlang op nummer 7 van populairste onderwerpen staat. Wat Joeri én Greenpeace betreft komt het team vaker in actie: 'Ik ben niet geschikt om aan een spandoek te hangen, maar met E-activists hoor ik toch bij een actieteam. Dat speciale gevoel kan ik iedereen aanraden.' Meer weten of direct aanmelden? Ga naar greenwire.nl.

Joeri Westen

Rewind // Forward

Schone energie | Sterke bossen | Levende oceanen | Duurzame landbouw

Wat wilde Greenpeace bereiken en is dat gelukt? Waarvoor komen we binnenkort in actie? Dit keer een prachtige overwinning voor de Noordpool, superrrracties voor de bij en ziet het er zonnig uit voor het Energieakkoord.
>

MEGA-DAM BEDREIGT DE AMAZONE

In de Tapajós, een van de laatste grote, ongerepte rivieren in het Braziliaanse Amazonegebied staat een megadam gepland voor een waterkrachtcentrale. Greenpeace trok aan de alarmbel, omdat de bouw van vergelijkbare dammen rampzalig heeft uitgepakt voor het regenwoud en de mensen en dieren die er leven. We onderzochten wat de gevolgen zijn van de dam en publiceerden in april het rapport 'Damning the Amazon - the risky business of hydropower in the Amazon'. Opnieuw stevent Brazilië af op een drama. Grootschalige waterkrachtcentrales zijn meestal niet duurzaam. Voor de bouw van de megadam in de Tapajós worden grote bosgebieden onder water gezet. Rampzalig voor de biodiversiteit in het gebied, om niet te spreken van de gevolgen voor de inheemse bevolking, die massaal moet verhuizen. Greenpeace roept bedrijven op niet mee te werken aan de bouw van de megadam. Zo is Siemens mogelijk betrokken, naast talrijke buitenlandse bouw- en energiebedrijven, verzekeraars en banken. Deze zomer vragen we miljoenen mensen ter wereld om het hart van de Amazone intact te laten. Laat ook uw stem horen om de bouw van de megadam in de Tapajós te stoppen! Teken de petitie en kijk op greenpeace.nl/amazone.

BODEMSLEEPNETTEN BIJ DE NOORDPOOL? WEG ERMEE

De Noordpool heeft u en ons opnieuw nodig! Shell heeft zich weliswaar teruggetrokken, maar een nieuwe bedreiging dient zich aan. Doordat het zee-ijs smelt, komen in de Noordelijke Barentszzee nieuwe visgebieden vrij voor de grootschalige visserij. Met hun allesverwoestende bodemsleepnetten trekken vissersschepen langzaam dit ongerepte gebied binnen. Miljoenen jaren kon hier uniek zeeleven groeien onder de bescherming van het zee-ijs, zoals zeevlinders en de Groenlandse walvis.

Gesteund door ruim 146.000 petitietekenaars startte Greenpeace onderhandelingen met grote visverwerkende bedrijven. Eind mei boekten we een baanbrekend succes: marktleiders als McDonald's, Birds Eye, Young's en Tesco beloofden dat al hun toeleveranciers uit de buurt van het kwetsbare Noordpoolgebied zullen blijven. Ook twee grote (Noorse en Russische) visbedrijven ondertekenden de verklaring, die gaat over een zeegebied zo groot als twee keer Frankrijk. Deze zomer vaart de *Arctic Sunrise* door de Arctische wateren om erop toe te zien dat de visserij-industrie zich aan haar afspraken houdt. Nu willen we het gebied blijvend beschermen: Noorwegen moet hier een zeereservaat instellen. Nog niet getekend? Ga naar savethearctic.org en help de Noordpool beschermen.

ENERGIEAKKOORD VLOT GETROKKEN

Eindelijk kunnen we het vol overtuiging zeggen: de afgesproken doelen uit het Energieakkoord worden gehaald. In oktober 2015 was Greenpeace nog behoorlijk pessimistisch. Maar na meer dan een half jaar duwen en trekken zitten er zoveel extra maatregelen voor schone energie en energiebesparing in de pijplijn, dat Nederland in 2020 14 procent schone energie kan opwekken én extra energie besparen: net zoveel als het energieverbruik van 1,5 miljoen huishoudens.

Om dit te bereiken, start de overheid met grootschalige programma's voor woningisolatie. Eerder al beloofde Kamp subsidie voor warmtepompen en zijn zonneboilers straks veel energiezuiniger. Ook moet de industrie snel met besparingsprojecten komen, op straffe van financiële sancties. Windenergie op zee ligt wel al goed op schema: in april konden bedrijven zich inschrijven voor het eerste perceel voor de Zeeuwse kust.

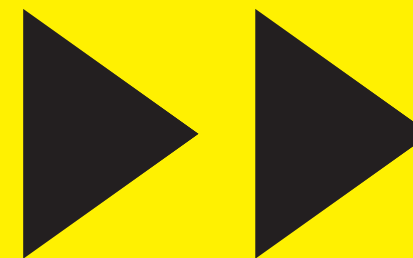
Als we de doelen uit het Energieakkoord halen, kan Nederland in 2020 21 procent minder CO_2 uitstoten. Niet genoeg om te voldoen aan de klimaatafspraken die in Parijs zijn gemaakt - daarvoor moeten ook de laatste vijf kolencentrales dicht. Maar het is wél een onmisbare eerste stap. Na het gesomber over het Energieakkoord is dat iets om trots op te zijn.

SUPERRRRRACTIE VOOR DE BIJ

Tientallen vrijwilligers en E-activists, 60.000 petitietekenaars en u natuurlijk... heel Holland komt in actie voor meer gifvrije groenten, fruit en aardappelen in de schappen van Albert Heijn, Jumbo en Lidl. Met 64 procent van het marktaandeel in handen kunnen deze prijsvechters het grootste verschil maken, maar dat doen ze (nog) niet. Hun biologische aanbod komt niet uit boven de 5 procent. Ook hebben ze alle drie géén zwarte lijst voor bijengif: de voor bijen schadelijkste pesticiden mogen als het aan hen ligt dus gewoon gebruikt worden. En dat terwijl uit ons onderzoek blijkt dat het haalbaar en betaalbaar is om al in 2020 de helft minder gif te gebruiken - als supermarkten bijvriendelijker worden. Wilt u bijvriendelijk boodschappen doen? Kijk dan op onze ranglijst. Een tipje van de sluier: Estafette, Marqt, Ekoplaza en de Natuurwinkel scoren goed. Op reddebijen.nl vindt u de complete lijst. Geeft u daar meteen Albert Heijn, Jumbo en Lidl een duwtje in de groene richting?

ALTIJD UP TO ACTIE

Voer samen met ons actie, heel gemakkelijk online. Meld u aan, dan ontvangt u iedere maand een actiemail: greenpeace.nl/actiemail

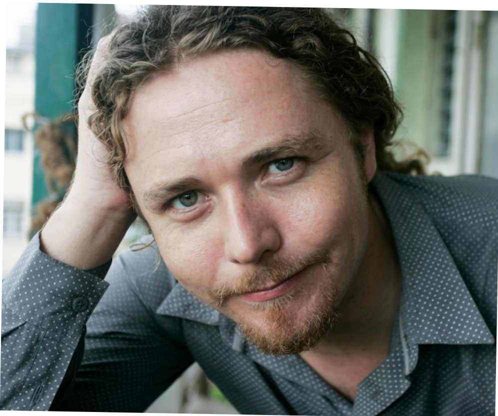

Een goede Greenpeace-foto roept emotie op, inspireert of zet aan tot actie. Onze fotografen zoeken tijdens hun werk voortdurend naar dit soort beelden. In deze rubriek delen ze hun mooiste foto en het verhaal dat erachter zit.
Deze keer: Peter Caton.
>

21 JUNI 2009, LEVEN MET KLIMAATVERANDERING

‘Ik werd getroffen door dit tienermeisje, Anjana Koyal. Haar wat wezenloze uitdrukking weerspiegelde de gevoelens van haar zwaar getroffen gemeenschap. Door klimaatverandering worden de Sundarban-eilanden, in het oosten van India, jaarlijks geteisterd door overstromingen en zware stormen. Anjana wachtte net als de rest van de eilandbewoners tot het water zou zakken. We roeiden langs haar huis, waar ze drijvende rommel vandaan probeerde te houden. Haar moeder vond het goed dat we hen interviewden en fotografeerden, terwijl Anjana beduusd in het water wachtte op wat komen ging. Ik denk dat ze in haar leven nog niet veel buitenlanders had ontmoet, maar toch is haar gezicht bij velen bekend: deze foto verscheen ook in The Sunday Times Magazine en The Guardian.’

Peter Caton

OVER DE FOTOGRAAF
Al zestien jaar fotografeert Peter Caton de gevolgen van klimaatverandering op de armste bewoners van onze wereld. Dat levert, ironisch genoeg, prachtige foto's op. Zoals de serie ‘The Sinking Sundarbans’ voor de Greenpeace-campagne Climate Voices.

© Daniël Müller | Greenpeace

#TTIPLEAKS
2 MEI, BERLIJN, DUITSLAND

Wikileaks loofde er € 100.000 voor uit: wie geeft ons de TTIP-documenten? Toch stapte de klokkenluider naar Greenpeace met 248 pagina’s van de tot dusver geheime onderhandelingen over het nieuwe vrijhandelsakkoord tussen de EU en de VS. Na verificatie van de echtheid, met hulp van internationale media, maakten we de documenten openbaar. Fragmenten projecteerden we op de Rijksdag in Berlijn, uit protest tegen het ondemocratische onderhandelingsproces. ‘TTIP Leaks’ maakte voor het eerst de Amerikaanse standpunten openbaar en dwong regeringen daar publiekelijk op te reageren. Zo liet de Franse president Hollande weten dat de deal een *no go* zou zijn, met de huidige Amerikaanse eisen. Tot het zover is, blijft Greenpeace vragen om transparantie en inspraak. Meer weten? Kijk op ttip-leaks.org.

COLOFON
© JULI 2016
Stichting Greenpeace Nederland

GPM verschijnt 3 keer per jaar gedrukt en 4 keer per jaar digitaal. De online versie kunt u lezen op gpmagazine.nl. U kunt zich abonneren op ons online magazine via mygreenpeace.nl.

ISSN: 0166-4506

GPM is gedrukt op 100 procent hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.

Postadres: Postbus 3946, 1001 AS Amsterdam
Bezoekadres: NDSM-Plein 32, 1033 WB, Amsterdam
Voor administratieve vragen: Servicedesk: 0800 422 33 44 (gratis) of greenpeace.nl/contact

Rekeningnummer:
ING: NL31 INGB 0000 0000 44

Opmerkingen en suggesties over de inhoud van **GPM** kunt u sturen naar redactie@greenpeace.nl.

Hoofdredactie: Rita Borghardt
Eindredactie: Jacqueline Schuiling
Redactie: Rita Borghardt, Hiekelien van den Herik, Brigitte van der Loo, Celine Brouwer, Roos Pols
Art direction en ontwerp: Samantha van der Werff, Andrea Gritter
Beeldredactie: Gerda Horneman
Drukwerkcoördinatie: Yuri Gunther Moor

Voor blinden en slechtzienden is een speciale digitale of gesproken versie van **GPM** beschikbaar via Dedicon (0486 486 486 of info@dedicon.nl)

Volg Greenpeace op **greenpeace.nl.**
Twitter: **@GreenpeaceNL**
Facebook: **Greenpeace Nederland**
Instagram: **@greenpeacenl**
Meld u aan voor onze actiemails via **greenpeace.nl/ikdoemee.**

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ
Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI
CBF KEUR VOOR GOEDE DOELEN
100% Recycled

GPJONG

VOOR DE HELDEN VAN NU

Hoi, ik ben Joris. Bij Greenpeace zorg ik ervoor dat we in Nederland onze stroom uit de wind gaan halen. Windenergie is veel goedkoper en schoner dan die vieze kolencentrales. Die kunnen straks allemaal dicht, als onze plannen doorgaan!

DRAAI MAAR LEKKER DOOR

Mensen halen al eeuwenlang energie uit de wind. En wist je dat ook dieren de wind heel slim inzetten?

Een moderne windturbine levert per jaar genoeg stroom op om 350 sportvelden te verlichten, meer dan 100 kermissen te laten draaien of in 2.000 huizen alle apparaten te laten werken.

De wind het zware werk laten doen, Nederlanders doen het al sinds mensenheugenis. Nederland is er zelfs door ontstaan: met windmolens pompten we het water weg. Droogleggen noemen we dat. Zo komen we aan onze mooie polders!

Aalscholvers gebruiken windmolens als superföhn. Nadat een aalscholver een vis uit het water heeft geplukt, spreidt hij zijn vleugels en laat zich lekker droogblazen.

De wieken van een gemiddelde windturbine draaien 10 tot 22 rondjes per minuut. Het puntje van een wiek kan wel 288 km per uur halen. Bijna zo snel als Max Verstappen, die in de Gran Prix van Rusland 301 kilometer per uur reed!

Spinnen zijn slim: zij gebruiken de wind om zelf energie te besparen. Vanaf het puntje van een tak maken ze een parachute van spinrag. Zo paragliden ze wel kilometers ver.

Windmolens op zee bieden waterdieren bescherming. Vissers kunnen niet dichtbij zo'n windpark vissen. Lekker rustig voor kabeljauwen en andere soorten vissen die graag hun eitjes op de molens leggen.

REBUZZZ:

EXTRA
Je kunt zelf een kijkje nemen in de E126, de hoogste windturbine ter wereld. Ga naar schooltv.nl en zoek op 'E126'.

Antwoord: wind is waanzinnig

GREENPEACE